

EU LEGAL NEWS

BŘEZEN 2011

(nejen) v oblasti soutěže a regulace

Vážení klienti,

dovoluji, abych Vám představil nové vydání Evropských právních aktualit, kterými Vás pravidelně informujeme o zásadních trendech na poli práva EU. Začátek roku 2011 byl na právní události s evropským prvkem poměrně bohatý a – jak tomu u evropského práva bývá – byl bohatý zejména na události, jejichž důsledky ovlivňují náš život v mnoha oblastech činnosti. V rubrice „Stručně z EU“ Vás také upozorňujeme na aktuální konzultace k budoucí legislativě iniciované Evropskou komisí, které je případně možné využít k ovlivnění podoby tvořených nových předpisů.

I tentokrát Vám mohu v roli příspěvateleů představit dva nové kolegy, kteří posílili tým naší advokátní kanceláře teprve nedávno. Aleš Roztočil dříve působil na Nejvyšším správním soudě jako asistent předsedy a vedoucí oddělení dokumentace a analytiky; zamýšlí se nad judikátem Soudního dvora EU, který se týká právního režimu ochrany grafického uživatelského rozhraní počítačových programů a jenž je také zajímavý tím, že věc Soudnímu dvoru předložil právě Nejvyšší správní soud. Ivo Šimeček pracoval nejprve na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v odboru veřejných zakázek, později pak v přední české advokátní kanceláři, odkud k 1. lednu přešel do našeho týmu specializujícího se na hospodářskou soutěž a veřejné zakázky. Svůj příspěvek věnoval prosincovému stanovisku generálního advokáta Mazáka k případu Pfeleiderer a otázce, zda informace a podklady, které byly soutěžnímu úřadu dobrovolně sděleny členem kartelu v rámci žádosti o leniency, mohou být zpřístupněny třetí osobě, která byla existencí kartelu poškozena.

Další příspěvatele, které již znáte ze stránek našich aktualit, se zabývali širokou škálou témat. Zůstaneme-li u hospodářské soutěže, pak nás Lenka Gachová informuje o rozsudku Tribunálu EU ve věci E.ON, kterým byla řešena otázka charakteru odpovědnosti za zachování neporušené pečeti v průběhu místního šetření soutěžního úřadu. Z české aktuální judikatury pak Lenka vybrala rozsudek Nejvyššího správního soudu, kterým dal tento konečnou odpověď na otázku, zda je ÚOHS vázán právním názorem vysloveným Krajským soudem v Brně

OBSAH

KONEC ODVOLÁVÁNÍ ČLENEK STATUTÁRNÍCH
ORGÁNŮ BEZ UDÁNÍ DŮVODU? | 2 |

K NOVÉMU ZÁKONU O SPOTŘEBITELSKÝCH
ÚVĚRECH, ANEB JE STÁLE JEŠTĚ EVROPSKÝ
SPOTŘEBITEL „INFORMOVANÝ, POZORNÝ A
OPATRNÝ“? | 3 |

INTERNETOVÉ OBCHODY: kdy může spotřebitel
žalovat zahraničního internetového obchodníka
doma? | 6 |

OSOBNÍ ÚDAJE – ZVEDÁ SE VÍTR? | 8 |

EVROPSKÁ UNIE POSILUJE PRAVIDLA
POSTUPU PROTI OPOZDĚNÝM PLATBÁM
V OBCHODNÍCH TRANSAKČÍCH | 9 |

JAK JE CHRÁNĚNO GRAFICKÉ UŽIVATELSKÉ
ROZHRANÍ POČÍTAČOVÝCH
PROGRAMŮ | 10 |

VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ: Je zákaz uvádění kon-
tactních čísel na trh prostřednictvím internetu v
rozporu s právem Evropské unie? | 11 |

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD: Po zrušení rozhod-
nutí krajským soudem je ÚOHS povinen znovu
rozhodnout i tehdy, je-li vedeno řízení
u NSS | 13 |

Právníká firma roku
v kategoriích:
- Největší právníká firma v ČR
- Telekomunikace a média

Klienty nejlépe hodnocená
právníká kancelář
v České republice.

1. místo v počtu realizovaných
fúzí a akvizic
v České a Slovenské republice
a ve střední a východní Evropě.
(2009)

1. místo v počtu realizovaných
fúzí a akvizic
v České republice.
(2009)

1. místo mezi domácími
právníckými firmami.
(2010)

i v případě, kdy je tento rozsudek napaden kasační stížností ÚOHS. Připraveno je pro Vás samozřejmě i krátké shrnutí soutěžněprávních aktualit.

Z oblasti pracovněprávní pak Soňa Rau informuje o zásadním rozsudku Soudního dvora EU, který ovlivní právní postavení jednatelek a členek představenstva společností tím, že do budoucna významně ztíží odvolání těhotné členky statutárního orgánu z funkce. Richard Otevřel se zabývá posledními trendy v oblasti ochrany osobních údajů a předpovídá v této dynamické právní oblasti další zpřísnění regulace. Petr Solský upozorňuje na novelu směrnice o opožděných platbách v obchodních transakcích, která bude mít dopad na smluvní svobodu účastníků obchodních transakcí například zákonným omezením lhůt splatnosti. Štěpán Štarha zpracoval rozsudek Soudního dvora EU, kterým tento zrušil další z národních regulací v maloobchodním prodeji na internetu a připomenul stěžejní roli principu proporcionality v právu evropského vnitřního trhu. Z příbuzné oblasti spotřebitelského práva přinášíme z pera Jaroslava Šuchmana rozbor novinek od 1. ledna účinného zákona o spotřebitelském úvěru, který provádí stejnojmennou evropskou směrnici. Petr Bříza se pak při analýze rozsudku Soudního dvora EU ve věci Pammer zabývá jurisdikčními otázkami internetového obchodování z pohledu spotřebitelského práva.

Přeji Vám příjemné čtení Evropských právních aktualit.

Robert Nešpůrek, Partner

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA: Informace poskytnuté v rámci „leniency“ žádosti nesmí být zpřístupněny třetím osobám, které se žalobou domáhají náhrady škody | 14 |

TRIBUNÁL EU: Odpovědnost za zachování neporušené pečete v průběhu místního šetření je objektivní | 16 |

AKTUALITY ZE SVĚTA SOUTĚŽNÍHO PRÁVA | 17 |

STRUČNĚ Z EU | 19 |

KONTAKTY

KONEC ODVOLÁVÁNÍ ČLENEK STATUTÁRNÍCH ORGÁNŮ BEZ UDÁNÍ DŮVODU?

V listopadu loňského roku přinesl Soudní dvůr EU průlomový judikát¹ v oblasti právního postavení jednatelek a členek představenstva. Na jeho základě již nemusí být do budoucna bezproblémově odvolat z funkce těhotnou členku statutárního orgánu.

Ve sporu mezi Lotyšskou Ditou Danosou a akciovou společností LKB Līzings SIA („LKB“) šlo o to, zda je možné odvolat členku statutárního orgánu z funkce s okamžitou účinností a bez udání důvodu, či zda se i na ni vztahuje pracovněprávní ochrana před výpovědí, jak ji zná vnitrostátní i evropská právní úprava.

Paní Danosa zastávala funkci členky statutárního orgánu akciové společnosti.

Následně byla valnou hromadou společnosti LKB ze své funkce odvolána, přičemž v době odvolání byla v jedenáctém týdnu těhotenství. Proti odvolání se paní Danosa rozhodla bránit a požadovala, aby bylo vysloveno, že se na ni vztahuje zákaz výpovědi těhotných zaměstnankyň, neboť dle jejího názoru má být i členka statutárního orgánu považována v této situaci za zaměstnankyni.

Soudní dvůr EU, kterému byl spor předložen k rozhodnutí předběžné otázky, případ přezkoumal a dovodil, že pokud určitá osoba vykonává po určitou dobu ve prospěch jiné osoby a pod jejím vedením (tedy ve vztahu podřízenosti) činnosti, za které pobírá odměnu, pak je nutno ji považovat za zaměstnankyni ve smyslu

směrnice 92/85/EHS². Na tomto výkladu nic nezmění ani případná odchylná vnitrostátní definice pojmu „zaměstnankyně“. Na otázku, zda je dán vztah podřízenosti, je pak nutno odpovědět v závislosti na všech znacích a okolnostech každého konkrétního případu. Zkoumat bude třeba zejména podmínky, za nichž byla členka orgánu do funkce přijata, povahu funkce, která jí byla svěřena, rámec, v němž je tato funkce vykonávána, rozsah pravomoci dotyčné a kontrolu, jíž podléhá v rámci společnosti, jakož i okolnosti, za nichž může být odvolána. Závislé postavení přitom bude dáno především tehdy, pokud bude výkon její funkce podléhat doзору kontrolního orgánu (např. dozorčí rady) či pokud může být odvolána z funkce kdykoliv a i proti její vůli.

¹ Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ve věci C-232/09 ze dne 11. listopadu 2010

² Směrnice Rady 92/85/EHS ze dne 19. října 1992 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň (desátá směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS)

Jestliže tedy budou v daném případě naplněny výše uvedené znaky a členku statutárního orgánu bude možné považovat za „těhotnou zaměstnankyni“ ve smyslu výše uvedené směrnice, bude třeba při odvolání postupovat opatrně. Odvolání nebude možné založit (především) na jejím těhotenství a bude jej třeba písemně odůvodnit. Zároveň bude nutné aplikovat ustanovení vnitrostátních předpisů upravující ukončování pracovního poměru s těhotnými zaměstnankyněmi.

Nakonec je třeba připomenout, že v případě sporu ponese důkazní břemeno o tom, že nedošlo k diskriminaci těhotné ženy, v takovýchto případech společnost jako žalovaný. Jednatelce či člence představenstva postačí, předloží-li soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci.

Soňa Rau,
advokátka

K NOVÉMU ZÁKONU O SPOTŘEBITELSKÝCH ÚVĚRECH, ANEB JE STÁLE JEŠTĚ EVROPSKÝ SPOTŘEBITEL „INFORMOVANÝ, POZORNÝ A OPATRNÝ“?

Dne 1. ledna nabyl účinnosti nový zákon o spotřebitelském úvěru („zákon“),¹ který přináší mnohé změny týkající se způsobu, jakým lze propagovat a uzavírat smlouvy o úvěrech, kde jednou ze stran je spotřebitel. Zákon se vztahuje na spotřebitelské úvěry v rozmezí 5 000 až 1 880 000 Kč, a naopak mimo jiné nepokrývá hypotéky, nákup cenných papírů nebo zvýhodněné zaměstnanecké půjčky.

Zákon zvyšuje ochranu spotřebitele před „predátorskými“ půjčkami souborem především informačních povinností poskytovatele vůči zájemci o půjčku, umožněním spotřebiteli od smlouvy o úvěru do 14 dnů bez udání důvodu odstoupit anebo stanovením poskytovatelovy povinnosti posoudit schopnost spotřebitele splácet.

V souvislosti s nabytím účinnosti zákona se živě diskutovalo, zda a o kolik spotřebitelské úvěry zdraží následkem nových administrativních požadavků, zda tyto zabrání excesům, ke kterým na trhu spotřebitelských úvěrů v České republice dochází, či zda poskytnutím ze-

sílené ochrany spotřebitelům nebude znemožněno poskytování některých úvěrových produktů (např. leasing). To samozřejmě ukáže čas, ale z prvních indicií se zdá, že to nebude zas tak horké. Podívejme se na jednotlivé novinky, které zákon přináší.

Důvody nové úpravy

Zákon má především implementovat evropskou směrnici z roku 2008 („směrnice“)² a – jak říká důvodová zpráva – dosáhnout „harmonizace spotřebitelského trhu v rámci Společenství (sic), a tím i posílení důvěry a právní jistoty spotřebitelů a poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, zejména v oblasti přeshraničních transakcí.“ Potřeba přijmout evropskou směrnici byla ale v případě České republiky též příležitostí, jak nahradit stávající právní úpravu, která již (opět podle důvodové zprávy) „neodpovídala současnému vývoji úvěrových produktů nabízených spotřebitelům na trhu.“ Zmíněné důvody přijetí nového zákona je třeba si uvědomit pro lepší porozumění souvislosti mezi směrnicí a zákonem, která je často

i při legitimní kritice obou úrovní úprav opomíjena. Zatímco u směrnice jasně převládá cíl odstranění bariér na vnitřním trhu a umožnění lepší konkurence na trhu spotřebitelských úvěrů, český zákonodárce, zdá se, byl hlavně motivován nebezpečně rostoucí mírou zadlužení obyvatelstva, potřebou ochrany spotřebitelů před rizikovými úvěry a, často medializovanými, případy agresivních taktik některých poskytovatelů.

Informační povinnost

Pokud vnímáme – tak jako evropské instituce včetně Soudního dvora – průměrného spotřebitele jako takového, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory,³ je zajištění dostatku srozumitelných informací zásadním předpokladem, aby mohl v konkrétním případě rozvážit, zda je nabízený úvěr pro něj výhodný a únosný. Proto směrnice a zákon přinášejí povinnost poskytovatele předat velmi detailní a zčásti i strukturované informace. Mnohdy je zmiňováno, že spotřebitel

¹ Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (lhůta pro převedení do právních řádů členských zemí vypršela 11. června minulého roku).

² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

³ Např. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES, o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/77/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004.

bude zavalen informacemi, které budou často nepotřebné. Je pravda, že informací bude hodně a jejich poskytování bude znamenat zvýšení nákladů, protože sjednávání úvěrů bude trvat déle i proto, že bude třeba spotřebiteli poskytnout „náležité vysvětlení,“ aby byl spotřebitel schopen posoudit, zda navrhovaná smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Nicméně informace, které zákon pro spotřebitele zajišťuje, jsou relevantní. Zda budou využity však záleží na schopnostech spotřebitele, a v tom může být kámen úrazu.

Zákon se kategorizací informací a stanovením způsobu jejich poskytnutí (dle seznamů v přílohách, stanovením povinnosti samostatného dokumentu, ad.) snaží zabránit tomu, aby v záplavě nepodstatných informací uváděl věřitel drobným a nevýrazným způsobem informace zásadní a podstatné pro spotřebitelovo rozhodování.⁴

Zásadní je pak nová úprava informační povinnosti požadované v reklamě, jejíž součástí je jakýkoliv údaj o nákladech propagovaného spotřebitelského úvěru. Taková reklama musí obsahovat účtyhodný seznam údajů – včetně demonstrativního příkladu – uvedených v jedné ze šesti příloh zákona, které specifikují informační povinnosti. Zákon přikazuje uvádět informace zahrnující roční procentní sazbu nákladů; výpůjční úrokovou sazbu, a to spolu s údaji o veškerých poplatcích spojených se spotřebitelským úvěrem; celkovou výši spotřebitelského úvěru; výši jednotlivých splátek a celkovou částku splatnou spotřebitelem; dobu trvání spotřebitelského úvěru; v případě spotřebitelského úvěru ve formě odložené platby za konkrétní zboží nebo službu jejich cenu a výši případné zálohy a informaci o povinnosti uzavřít smlouvu o doplňkové službě související se spotřebitelským úvěrem. To vše „jasným, výstižným a zřetelným způsobem formou

reprezentativního příkladu.“⁵ Přitom je třeba si uvědomit, že tato informační povinnost se vztahuje na všechna reklamní média. Kdo někdy poslouchal komerční rádio v USA, ten si možná vzpomene, že na konci desetivteřinového spotu propagujícího službu nebo produkt je občas na posluchače hlasem licitátora na dobytčové burze vychrlen balík informací, podmínek, upřesnění a právních výhrad, kterému lze porozumět jen s maximálním vypětím. Je toto efektivní způsob, jak chránit spotřebitele a přitom zbytečně nezvyšovat náklady podnikání?

Povinné posouzení schopnosti splácet

Novinkou oproti stávající právní úpravě je povinnost věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele-žadatele o úvěr. Takové posouzení je samozřejmě přirozeným zájmem poskytovatele úvěru a mezi kvalitními poskytovateli úvěrů též zavedenou dobrou praxí; nemluví o bankách, které takovou povinnost – jednat obezřetně – mají ze zákona. Jeho provedení však spočívá v poměrně komplexních úkonech vyžadujících odbornost. Odbornost, kterou je u všech poskytovatelů snad možné předpokládat zejména poté, co je poskytování spotřebitelských úvěrů nebankovními subjekty nově vázanou živností.⁶ Se zavedením legislativní povinnosti je však třeba zajistit i její vymahatelnost, a zde je další možný kámen úrazu. Dozorem nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem ve vztahu k nebankovním subjektům podnikajícím na základě živnostenského oprávnění je pověřena Česká obchodní inspekce, případně Česká národní banka, jsou-li poskytovateli subjekty, které spadají do její dozоровé působnosti. Nově se pak dozоровá činnost nebude vztahovat pouze na samotné poskytovatele úvěru, nýbrž i na zprostředkovatele spotřebitelského úvěru.

Tato dvojkolejnost může mít opodstatnění z hlediska historického (ČOI vykonávala dozor nad nebankovními subjekty dpo-

sud), ale existují pochybnosti o tom, zda bude mít ČOI při svých dalších povinnostech kapacitu důkladně prověřovat systémy poskytovatelů a potřebné know-how k vyhodnocování, zda poskytovatelé provádějí finanční analýzu situace klientů podle komplexních požadavků zákona.

V souvislosti s povinností posuzovat kreditní situaci žadatele vyvstává další otázka, a to zda je vhodné a efektivní stanovovat právní povinnost tam, kde pro poskytovatele existuje přirozená motivace vyhodnocení provádět, přičemž většina z nich tak činí. Stanovení této povinnosti i poskytovatelům, jejichž obchodní strategie směřuje k jiným cílům než je řádné splacení úvěru, může totiž vést k pouze formálnímu plnění této nové povinnosti a, aspoň bez důsledné kontroly a ukládání citelných sankcí, nepovede ke zlepšení situace.

Výpočet RPSN

Roční procentuální sazba nákladů – RPSN – je údaj, s jehož použitím by měl spotřebitel být schopen vyhodnotit, zda je pro něj daný úvěr výhodný, či nikoli. Vláda jej dokonce považuje za jeden z nejpodstatnějších institutů sloužících k orientaci na úvěrovém trhu. RPSN vyjadřuje hodnotu všech závazků (čerpání, plateb a poplatků) budoucích nebo stávajících, dohodnutých mezi věřitelem a spotřebitelem. Pro jeho výpočet má nadále být použit matematický vzorec uvedený v příloze č. 5 k zákonu. Mezi položky, které se započítávají do RPSN, jsou náklady na vedení účtu, ovšem jen pokud jde o bezpodmínečně nutné náklady na jeho vedení.

Zákon tak nyní přesně stanoví, jaké náklady lze a jaké nelze zahrnout pro výpočet. Při výpočtu se předpokládá, že výpůjční úroková sazba a další poplatky zůstanou pevné ve vztahu k původní úrovni a budou se uplatňovat až do konce platnosti úvěrové smlouvy (což ale zákon

⁴ Srov. § 1743 návrhu nového občanského zákoníku, dostupný zde: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html>

⁵ § 4 zákona.

⁶ § 25 zákona.

nevyžaduje). Dále se předpokládá, že smlouva zůstane platná po smlouvenou dobu a že bude jak ze strany věřitele tak ze strany spotřebitele plněna řádně a včas. RPSN tak nijak nemůže zohlednit sankce za prodlení či jiná porušení smlouvy ze strany spotřebitele. Na toto je třeba spotřebitele v rámci obecné informační povinnosti⁷ upozornit, byť to zákon ve vztahu k RPSN explicitně nestanoví.

Opatření proti agresivním obchodním praktikám

Zákon upravuje smlouvy o vázaném spotřebitelském úvěru – smlouvy, kde poskytnutý úvěr slouží výhradně k financování smlouvy o dodání konkrétního zboží nebo poskytnutí konkrétních služeb. Smlouva o vázaném spotřebitelském úvěru je ze zákona jednostranně závislá na smlouvě o dodání zboží nebo poskytnutí služby. Když spotřebitel odstoupí od smlouvy o dodání zboží nebo služeb, zaniká tím též smlouva o vázaném spotřebitelském úvěru. O této skutečnosti je spotřebitel povinen věřitele informovat. S uplatněním uvedených práv nesmí být spojováno navýšení nákladů na spotřebitelský úvěr.

Tato změna by měla učinit přítrž podomním prodejům nebo reklamním a prodejním zájezdům, kde v případě, kdy spotřebitel odstoupil od smlouvy o koupi zboží a zboží řádně vrátil, měl i nadále povinnost splácet úvěr, resp. vrátit poskytnuté peněžní prostředky věřiteli i přesto, že mu ze strany prodávajícího nebyla vrácena kupní cena.

Obrácení důkazního břemene

Protože spotřebitel pouze s obtížemi může u soudu prokázat negativní skutečnosti (např. neposkytnutí povinných předmluvních informací, změny výpůjční úrokové sazby či nedostatečné posouzení

úvěruschopnosti žadatele), z důvodu posílení ochrany spotřebitele se v určitých případech⁸ přenáší důkazní břemeno ze spotřebitele na věřitele.

Závěr

Nová úprava je motivována správnými důvody, ať již „evropskými“ (usnadnění výměny na vnitřním trhu), tak „českými“ (zabránění excesům na trhu). Zůstává však dost toho, co zákon neřeší, některé okruhy problémů řeší, ale zřejmě nevyřeší, a jiné pak řešit nebylo třeba. Některá očekávání spojená s novou úpravou tak určitě nebudou naplněna.

Mimo úpravu pak nadále zůstávají, i přes hlasy vyzývající k jejich stanovení, resp. omezení,⁹ limity úrokových sazeb a smluvní sankce. Taková ustanovení jsou dle vlády nadbytečná, protože spotřebitele již dostatečně chrání občanský i obchodní zákoník. Komplexní otázkou vhodné míry ochrany nad rámec daný civilními kodexy se zde sice nemůžeme zabývat, nicméně rozhodně vybízí, spolu s nastíněnými problémy pojednávaného zákona, k zamyšlení, zda není pro fungování spotřebitelských vztahů zásadní další spotřebitelský atribut vedle obecně přijímaných „informovaný, pozorný a opatrný“, a to „vzdělaný.“

Například důvodem zavádění povinnosti poskytovat spotřebiteli minimální objem informací již ve fázi předmluvních jednání je dle důvodové zprávy obecně nízká míra znalostí spotřebitelů v dané oblasti. Jak může ale spotřebitel, který neporozumí informacím, které mu na základě zákona poskytovatel předloží, učinit informované rozhodnutí? Čeští spotřebitelé vykazují velmi nízkou až alarmující finanční gramotnost¹⁰ a je tedy otázkou, zda strukturované informace, například o RPSN, bude český průměrný spotřebitel schopen absorbovat a vyhodnotit.

Zvláštní kapitolou jsou rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. Na české politické scéně panuje zásadní neshoda, zda umožnit, aby spotřebitelské smlouvy obsahovaly ustanovení o řešení sporů před rozhodcem, či zda by mělo být možné je určit dohodou stran aspoň po vzniku sporu. Vláda je proti jakémukoli omezení smluvní volnosti stran kvůli obavě, že v takovém případě by české soudy zavalilo velké množství takovýchto sporů, což by znamenalo další nárůst počtu soudců i delší soudní řízení. V nadcházejících měsících má vláda předložit novou úpravu rozhodčího řízení, tedy uvidíme.

Novela je dobrá pro spotřebitele a za splnění podmínek kvalitního regulatorního dozoru bude prospěšná společnosti jako celku. Vyšší nároky na administrativu by mohly být v makroekonomickém pohledu minimálně kompenzovány prostupností evropských úvěrových trhů v důsledku vyšší míry harmonizace, byť hlavní cíl směrnice – odstranění fragmentace vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů¹¹ – zřejmě nebude dosažen, vzhledem k tomu, že budou přetrvávat rozdíly v úpravách členských států. Novela však také vznáší mnohé aplikační otázky pro poskytovatele. Autor tohoto článku během prvních měsíců účinnosti zákona v občanském životě narazil například na zarážející množství protiprávních reklam na spotřebitelské úvěry.

Jaroslav Šuchman,
seniorní právník

⁷ § 5 odst. 5 zákona, vysvětlení předmluvních informací.

⁸ §§ 5, 7 a 9 zákona

⁹ Viz poslanecké iniciativy z poslední doby: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=78&O=6>.

¹⁰ Viz průzkum, který si nechalo vypracovat Ministerstvo financí, dostupný na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fintrh_fin_vzdelavani_59012.html.

¹¹ Viz recitál č.4 směrnice

INTERNETOVÉ OBCHODY: kdy může spotřebitel žalovat zahraničního internetového obchodníka doma?

V posledním čísle Evropských právních aktualit řešil kolega Ivan Rámeš¹ otázku, za jakých podmínek se budou muset internetové obchody řídit právem země spotřebitele, který má bydliště v jiném státě, než je ten, ze kterého je internetový obchod provozován. Nařízení Řím I² v tomto ohledu stanoví, že spotřebitelské smlouvy (tj. smlouvy mezi obchodníkem a spotřebitelem) se řídí právem spotřebitelova bydliště v případech, kdy (i) obchodník provozuje svoji činnost na území, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo (ii) se obchodníková činnost zaměřuje na území, ve kterém má spotřebitel své obvyklé bydliště.

Právě varianta (ii) je relevantní pro internetové obchody, protože nastoluje otázku, zda a případně za jakých podmínek se prostřednictvím internetové stránky lze „zaměřovat“ na území, kde má spotřebitel bydliště. Tato otázka je významná tím spíše, že její zodpovězení je rozhodné i pro založení mezinárodní příslušnosti soudů státu spotřebitele, neboť nařízení Brusel I³ určující mezinárodní soudní příslušnost v občanských a obchodních věcech je v tomto ohledu koncipováno zcela totožně.⁴ Ostatně bylo to právě posledně uvedené nařízení, ohledně jehož výkladu byly položeny Soudnímu dvoru předběžné otázky ve spojených případech *Pammer a Hotel Alpenhof*. Ivan Rámeš ve výše

zmiňovaném příspěvku rozebíral stanovisko generální advokátky Vericy Trstenjak, které bylo jakousi přípravou i indikací toho, jak by mohl rozhodnout Soudní dvůr. Samotného rozhodnutí Soudního dvora jsme se dočkali až 7. prosince minulého roku.⁵ O jeho významu vypovídá už to, že byl rozhodován velkým senátem Soudního dvora, před který se dostanou pouze ty nejzásadnější případy.

Stěžejní otázkou celého případu byl pojem „zaměřování se“ a jeho výklad v kontextu internetového obchodování. Pokud se internetová stránka „zaměřuje“ na zemi spotřebitele, může tento žalovat internetového obchodníka (ze smlouvy s ním přes internet uzavřené) ve své zemi a navíc nebude moci být zbaven ochrany, kterou mu poskytuje jeho domácí právo, a to i v případě, že by pro smlouvu samu bylo jako rozhodné zvoleno právo jiné. Pokud by soudy došly k závěru, že se např. internetový obchod anglického obchodníka „zaměřuje“ na Českou republiku, znamenalo by to, že čeští spotřebitelé by tohoto podnikatele mohli žalovat u českých soudů a bez ohledu na zvolené právo by jim bylo zaručeno, že nebudou zbaveni ochrany, kterou jim kogentní normy českého právního řádu zaručují.⁶ Anglický podnikatel by přitom nemusel do České republiky nikdy předtím ani vkročit. Jak vidno, výklad pojmu „zaměřování“

může mít pro internetové obchodníky zcela zásadní dopad. Nyní se tedy podíváme na to, jak se k této klíčové otázce postavil Soudní dvůr.

Ten nejdříve vyloučil, že by samotná dostupnost internetové stránky v zemi spotřebitele měla být bez dalšího dostatečná k tomu, aby se podnikatel na danou zemi „zaměřoval“. V opačném případě by to znamenalo, že by potenciálně spadal pod jurisdikci všech zemí, kde lze tuto stránku otevřít. Na tak extenzivní výklad našťastí Soudní dvůr nepřistoupil.⁷

Soudní dvůr uvedl, že pro účely zaměřování se „musí podnikatel projevit svou vůli navázat obchodní vztahy se spotřebiteli z jednoho nebo více členských států, mezi kterými je i členský stát, na jehož území má spotřebitel své bydliště.“⁸ V každém konkrétním případě tak bude „třeba zkoumat, zda před případným uzavřením smlouvy [...] existovaly indicie, které by prokazovaly, že podnikatel uvažoval o obchodování se spotřebiteli, kteří mají bydliště v jiných členských státech, včetně členského státu, na jehož území má spotřebitel své bydliště, v tom smyslu, že byl připraven uzavřít s takovými spotřebiteli smlouvy.“⁹ Mezi takové indicie nebude patřit uvedení elektronické nebo zeměpisné adresy podnikatele ani

¹ Nová evropská úprava rozhodného práva pro internetové obchodování, Evropské právní aktuality, listopad 2010, str. 9-10. Dostupné na: http://www.havelholasek.cz/images/stories/publikace/eu_legal_news_cz_2010_12.pdf

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6).

³ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Zvl. vyd. Úř. věst. 19/04, s. 42).

⁴ Bylo v tomto ohledu pro nařízení Řím I vzorem. Srov. čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I a čl. 6 odst. 1 písm. b).

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 7. prosince 2010, Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG (C-585/08) a Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller (C-144/09).

⁶ Srov. čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I.

⁷ Srov. body 69 an. citovaného rozsudku.

⁸ Bod 75.

⁹ Bod 76.

uvedení telefonického spojení bez mezinárodní předvolby na internetové stránce, protože se jedná o informace, které jsou nezbytné i pro čistě vnitrostátní obchodování.¹⁰ Podle Soudního dvora je za relevantní indicie určující, zda je činnost „zaměřena“ na daný členský stát, třeba považovat „všechny výslovné projevy vůle oslovit zákazníky z takového členského státu“.¹¹

Výkladové potíže nebudou činit jednoznačné projevy, kdy podnikatel výslovně uvádí, že nabízí své služby nebo zboží v jednom či více jmenovitě určených členských státech či vynakládá prostředky na službu sponzorovaných odkazů u provozovatele internetového vyhledávače za účelem usnadnění přístupu spotřebitelů s bydlištěm v různých členských státech na svou stránku. Soudní dvůr však identifikoval další, méně očividné, indicie „zaměřování se“. Jejich demonstrativní výčet zahrnuje:

„mezinárodní povahu dotčené činnosti, například některých činností cestovního ruchu, uvedení telefonického spojení s mezinárodní předvolbou, použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména členského státu, ve kterém má podnikatel sídlo, například „.de“, nebo použití takových neutrálních jmen domén prvního řádu, jako je například „.com“ nebo „.eu“, popis cesty do místa poskytování služeb s počátkem v jednom či více členských státech, jakož i uvedení mezinárodní kli-

entely složené ze zákazníků s bydlištěm v jiných členských státech, zejména formou uvedení ocenění takových zákazníků.“¹²

Zrovna tak pokud internetová stránka umožňuje, aby spotřebitelé používali jiný jazyk nebo jinou měnu, než je v dané zemi používaný jazyk nebo měna, mohou být tento jiný jazyk nebo jiná měna vzaty v úvahu a představovat indicii, která umožňuje mít za to, že činnost podnikatele je zaměřena na jiné členské státy.¹³

Soudní dvůr také podotkl, že okolnost, že internetová stránka patří zprostředkovatelské společnosti, a nikoliv podnikateli, nebrání tomu, aby byla činnost podnikatele považována za činnost zaměřenou na jiné členské státy, včetně členského státu, ve kterém má spotřebitel bydliště, pokud tato společnost jedná jménem a na účet uvedeného podnikatele. Vnitrostátnímu soudu přitom přísluší, aby ověřil, zda si byl podnikatel vědom – nebo si musel být vědom – mezinárodního rozměru činnosti zprostředkovatelské společnosti a vazby, která je spojuje.

Z výše uvedeného je zřejmé, že Soudní dvůr nevyžaduje příliš intenzivní působení internetového obchodu na danou zemi k tomu, aby byl splněn požadavek „zaměřování se“. Např. mezinárodní předvolba telefonního čísla (pro Českou republiku formát +420) je standardem,

který je v době mobilních telefonů běžný i pro obchody, které se na zahraniční spotřebitele orientovat nechtějí. Stejně tak použití domény „.com“ či „.eu“ nemusí nutně vypovídat mnoho o tom, které všechny zákazníky chce podnikatel oslovit. Výše uvedená kritéria jsou však jen demonstrativní a zjevně nemusí vždy sama o sobě vést k závěru, že v daném případě k zaměřování došlo. Vždy bude třeba hodnotit „všechny výslovné projevy vůle oslovit zákazníky z takového členského státu“ identifikovatelné v daném konkrétním případě a jejich intenzitu ve vztahu k dané zemi, aby bylo možno učinit závěr, zda k zaměřování došlo či nikoliv.

V každém případě lze vítat, že po letech nejistoty zde jsou konečně konkrétní vodítka, kterými se internetová a jiní online podnikatelé mohou řídit, až budou se svými právními poradci identifikovat právní řády a příslušné soudy, jejichž působnost může na jejich podnikání dopadat.

Petr Bříza,
seniorní právník

¹⁰ Srov. body 77-78.

¹¹ Bod 80.

¹² Bod 83.

¹³ Srov. bod 85.

OSOBNÍ ÚDAJE – ZVEDÁ SE VÍTR?

Ochrana osobních údajů, která je v České republice zastřešena především univerzálním zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, je ve srovnání s jinými oblastmi práva celkem stabilní a připomíná klidnou vodní hladinu – vždyť poslední zásadní změnu přinesl rok 2007, když uvedený zákon blíže specifikoval povinnosti správců osobních údajů v oblasti zabezpečení osobních údajů. Do této české zátoky však brzo zřejmě zafouká.

První vlnky nám přinese domácí úkol české vlády, která chce na základě doporučení Rady pro lidská práva stanovit přísná, ale nutno přiznat, že alespoň po dlouhé době bez explicitní úpravy jasná pravidla týkající se provozu sledovacích kamerových systémů. V úpravě se samozřejmě promítnou základní principy ochrany lidského soukromí tak, jak je v posledním desetiletí definoval Evropský soud pro lidská práva nebo jak na kamerová sledovací zařízení nahlížela Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů (tzv. Pracovní skupina článku 29 – WP29) sdružující dozorové orgány všech členských států EU. Stávající návrh, pokud jej takto vláda postoupí Parlamentu a ten jej schválí, má zavést specifické výjimky z povinnosti oznamovat zpracování osobních údajů prostřednictvím sledovacích systémů. Tím na jednu stranu odlehčí od stávající praxe, kdy správci mají povinnost de facto notifikovat kamery se záznamovým zařízením vždy, ale na druhou stranu může přinést mnoho starostí s posouzením, zda se daná výjimka uplatní či nikoliv. Ve hře jsou dvě varianty, přičemž v obou variantách by se výjimka vztahovala například na kamery, které budou snímat pouze jasně vymezený okruh osob (například se daná kamera spustí současně s aktivací alarmu, takže je zřejmé, že na ní bude zaznamenána pouze osoba, která neoprávněně vnikla do střežených prostor) nebo daný systém

automaticky a okamžitě vyřídí záznamy a ponechá jen ty, které odpovídají stanovenému účelu zpracování (jde o období předchozího příkladu – kamery by např. běžely pořád, ale „neškodné“ záznamy by byly ihned ničeny). Jedna z variant počítá s tím, že pořízené záznamy by navíc musely být vyhodnoceny do 3 pracovních dnů, aby se na ně výjimka z povinnosti oznamovat zpracování Úřadu pro ochranu osobních údajů vůbec mohla vztahovat.

Již nyní je zřejmé, že návrh, který byl dosud dostupný pouze v pracovní verzi, bude muset doznat určitých zpřesnění, aby v praxi nevyvolával dvakrát tolik otázek, než užití kamerových systémů zapřičiňuje dnes. Už teď je ale jisté, že uloží přísnější povinnosti těm, kteří chtějí z jakýchkoliv důvodů používat kamerové systémy, a v nemálo případech je dokonce zakáže úplně. Opatření sledovaných prostorů výstražnými cedulemi a zpracování doprovodné dokumentace bude nezbytným předpokladem pro provozování kamer – předkladatel návrhu předpokládá účinnost od ledna 2012.

Daleko větší bouři, která by mohla i nějakou tu loďku převrhnout, však chystá Evropská komise. V lednu tohoto roku skončila veřejná konzultace k materiálu s názvem „Komplexní přístup k ochraně osobních údajů v Evropské unii“, ale prozatím není zcela zřejmé, zda bude dopřáno více slechu ochráncům lidského soukromí nebo podnikatelům, jejichž business je dnes do značné míry závislý na možnosti efektivně zpracovávat osobní údaje. Evropská komise pochopitelně slibuje přístup vyvážený. Z již naznačených témat v uvedeném materiálu však vyplývá, že na rozdíl od období 90. let minulého století, kdy se EU začala hlouběji věnovat ochraně osobních údajů, si moderní technologie zasahující s čím dál větší vehemencí do soukromí jednotlivců vyžádá

daleko přísnější opatření, než na která jsme zvyklí. Některé věci by se však mohly zjednodušit – například uzákoněním jednotného závazného formuláře pro celou EU obsahujícího poučení o zpracování osobních údajů by mnoho společností ušetřilo na nákladech, když dnes musí zajistit jejich lokalizaci v jednotlivých evropských zemích. Do právních předpisů by se mohl dostat přesně nadefinovaný princip „práva být zapomenut“, což by mělo vliv na podobu a funkcionality dnešních sociálních sítí, ale možná i na bankovní sféru a různá sdružení věnující se zpracování osobních údajů s cílem umožnit hodnocení bonity klientů, pokud jde o délku uchovávání informací.

Domníváme se, že Evropská komise i přes odlišné zájmy zainteresovaných skupin v oblasti ochrany osobních údajů, a tudíž větší pravděpodobnost, že dojde k vášnivým diskusím nad podobou budoucí celoevropské právní úpravy, bude v této záležitosti postupovat svižně a prvních výsledků se dočkáme záhy. Svět informačních technologií totiž nečeká a několik skandálů z poslední doby je dostatečnou motivací pro to, aby regulátoři přitvrdili. A je velice pravděpodobné, že promítnutí nových pravidel do českého práva se už nevyřeší jen drobnou novelou. Takže zkontrolujte pevnost plachtoví, než vyrazíte na vodu!

Richard Otevřel,
seniorní právník

EVROPSKÁ UNIE POSILUJE PRAVIDLA POSTUPU PROTI OPOŽDĚNÝM PLATBÁM V OBCHODNÍCH TRANSAKČÍCH

Evropská unie přitvrdila v boji proti neplatičům v obchodních transakcích. Tento postup však bude mít nepříznivý dopad na smluvní svobodu účastníků obchodních transakcí. Evropský parlament a Rada nově přepracovaly Směrnici 2000/35/ES o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích. Přepracovaná směrnice byla uveřejněna v Úředním věstníku v únoru 2011 s tím, že členské státy mají lhůtu dvou let na transpozici příslušných ustanovení směrnice do svého národního práva.

Obecná charakteristika

Směrnice stanoví konkrétní lhůty pro úhradu faktur a právo na náhradu v případech prodlení s platbou ve všech obchodních transakcích bez ohledu na to, zda jsou prováděny mezi soukromými nebo veřejnými podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci. Hlavním cílem úpravy je zvýšit míru ochrany věřitelů, posílit jejich postavení v obchodních transakcích a přispět k lepšímu fungování vnitřního trhu EU. Důležitou součástí tohoto cíle je podpora konkurenceschopnosti zejména malých a středních podniků (SME).

Lhůty splatnosti

V transakcích mezi podniky by mělo platit základní pravidlo, že lhůta splatnosti stanovená ve smlouvě nepřekročí 60 kalendářních dnů, pokud nejsou ve smlouvě výslovně dohodnuty jiné podmínky a za předpokladu, že to není vůči věřiteli hrubě nespravedlivé (čl. 3 odst. 5). Smluvní podmínky jsou považovány za hrubě nespravedlivé v případě, že vylučují úrok z prodlení nebo vylučují-li náhradu

nákladů spojených s vymáháním ve smyslu ustanovení směrnice (čl. 7 odst. 2 a 3). Tyto hrubě nespravedlivé smluvní podmínky týkající se dne nebo lhůty splatnosti, sazby úroku z prodlení nebo náhrady nákladů spojených s vymáháním by měly být buď nevymahatelné, nebo by měly zakládat nárok na náhradu škody (čl. 7 odst. 1). Smluvní svoboda účastníků obchodní transakce zůstává zachována ohledně možnosti sjednat splátkové kalendáře, pokud to není v rozporu s příslušnými ustanoveními platného národního práva (čl. 5). Tím by mohlo být možné do jisté míry se vyhnout některým aspektům těchto jinak velice přísných ustanovení.

Směrnice stanoví zvláštní lhůty splatnosti pro transakce mezi podniky a orgány veřejné moci. Orgány veřejné moci jsou povinny u plateb v obchodních transakcích dodržovat lhůtu 30 kalendářních dnů, přičemž ve výjimečných případech je možné prodloužení této lhůty až na 60 kalendářních dnů, a to v případě, že orgány veřejné moci vykonávají hospodářskou činnost průmyslové či obchodní povahy, a rovněž v případě veřejných subjektů poskytujících zdravotní péči (čl. 4 odst. 4).

Úrok z prodlení

Věřitel má podle nové úpravy (čl. 3) nárok na úrok z prodlení bez nutnosti upomínky, pokud splnil své smluvní a zákonné povinnosti a neobdržel splatnou částku včas, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný. Věřitel má nárok na úrok z prodlení ode dne, který následuje po dni uplynutí lhůty splatnosti stanovené ve smlouvě.

Jestliže den ani lhůta splatnosti nejsou ve smlouvě stanoveny, má věřitel nárok na úrok z prodlení po uplynutí 30 kalendářních

dnů po dni, kdy dlužník obdržel fakturu. Pokud není den obdržení faktury jistý, má věřitel nárok na úrok z prodlení po uplynutí 30 kalendářních dnů po dni obdržení zboží nebo poskytnutí služeb. Pokud dlužník obdrží fakturu dříve než zboží nebo služby, má věřitel nárok na úrok z prodlení po uplynutí 30 kalendářních dnů po dni obdržení zboží nebo poskytnutí služeb.

Náhrada nákladů spojených s vymáháním a úrok z prodlení

Zákonný úrok z prodlení je stanoven ve výši referenční sazby příslušné centrální banky (a to buď Evropské centrální banky v zemích EURO-zóny, nebo příslušné národní centrální banky v zemích mimo EURO-zónu) zvýšené o 8 procentních bodů. Komise prostřednictvím internetu uveřejní zákonné úrokové sazby, které se budou vztahovat na úrok z prodlení v obchodních transakcích. Podle ustanovení článku 6 v případech, kdy má být v obchodních transakcích zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40,- EUR na pokrytí základních administrativních nákladů. Věřitel má kromě toho nárok obdržet od dlužníka též náhradu za náklady, které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka, např. mimo jiné výdaje za pověření advokáta či za využití služeb společnosti vymáhající pohledávky. Pevná částka ve výši 40,- EUR je splatná bez nutnosti upomínky a představuje náhradu vlastních nákladů věřitele spojených s vymáháním. Členské státy EU mohou ve své národní právní úpravě použít ustanovení, která jsou pro věřitele výhodnější, a stanovit pevné částky na náhradu nákladů spojených s vymáháním, které jsou vyšší.

Závěr

Nová směrnice zajisté představuje správný krok směrem ke zlepšení platební morálky ve vnitřním trhu EU. Stále však v tomto novém textu existují mezery a výjimky umožňující obejít nová, přísnější pravidla stanovená v této směrnici. Jako příklad můžeme zmínit nový článek 5 povolující sjednání splátkových kalendářů,

který potenciálně umožňuje vyhnout se obecně platné lhůtě splatnosti v délce 60 kalendářních dnů.

Petr Solský,
seniorní právník

JAK JE CHRÁNĚNO GRAFICKÉ UŽIVATELSKÉ ROZHRAŇÍ POČÍTAČOVÝCH PROGRAMŮ

Na samém konci roku 2010 vydal Soudní dvůr EU rozsudek ve věci C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace. Rozsudek je zajímavý hned ze dvou důvodů. Jednak je to věc předložená Soudnímu dvoru Nejvyšším správním soudem a zasazená do českých reálií, především je však zajímavá po stránce skutkové i právní. Klíčová otázka, kterou Soudní dvůr řešil, byla, zda grafické uživatelské rozhraní je chráněno jako forma vyjádření počítačového programu a zda televizní vysílání grafického uživatelského rozhraní představuje sdělování díla veřejnosti.

Grafické uživatelské rozhraní počítačových programů je fenomén, s nímž přicházíme denně do kontaktu: jedná se o způsob uspořádání grafických prvků zobrazovaných na monitoru počítače, který umožňuje interakci uživatele s počítačovým programem. Zjednodušeně řečeno, jde o kurzor, tlačítka, ikony, menu, dialogová okna, na které při užívání programu „klikáme“, aby počítač uvedl do chodu funkcionalitu, které od něho žádáme.

Původní spor se týká prosazování poněkud kuriózního nápadu Bezpečnostní softwarové asociace (BSA), která se domáhala oprávnění vykonávat kolektivní správu autorských práv k počítačovým programům. Podobně, jako OSA

vykonává kolektivní správu autorských práv k hudebním dílům nebo DILIA k dramatickým dílům, chtěla BSA ve prospěch autorů počítačových programů vybírat poplatky za veřejné sdělování programů. Konkrétně BSA pod veřejným sdělováním programů chápala vysílání grafického uživatelského rozhraní v televizi, např. když ve zpravodajském pořadu kamera zabírá monitor počítače, na němž je zobrazeno grafické uživatelské rozhraní některého počítačového programu. Ministerstvo kultury BSA příslušnou licenci nevydalo a spor posléze doputoval až k Nejvyššímu správnímu soudu. Ten si ne-byl jistý právním režimem tohoto sporu a tak se dotázal Soudního dvora EU.

Soudní dvůr rozhodl překvapivě v několika ohledech. Předně **odmítl variantu**, kterou mu nabídl Nejvyšší správní soud, totiž **že grafické uživatelské rozhraní je formou vyjádření počítačového programu** podle směrnice 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů. Důvod tohoto rozhodnutí lze nalézt v bodě 67 stanoviska generálního advokáta Yvese Bota: pokud by byla uživatelskému rozhraní poskytnuta ochrana podle této směrnice, znamenalo by to absolutní zákaz jakéhokoliv kopírování bez souhlasu autora, a to bez ohledu na to, zda jde o originální řešení. Druhým poznatkem plynoucím z tohoto rozhodnutí Soudního dvora je, že

grafické uživatelské rozhraní **přesto nepostrádá autorskoprávní ochranu**. Tu požívá podle obecných autorskoprávních předpisů, konkrétně podle směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Soudní dvůr prakticky vytvořil z grafického uživatelského rozhraní zcela novou kategorii autorského díla. Podmínka původnosti, která je předpokladem autorskoprávní ochrany uživatelského rozhraní, však je podle Soudního dvora splněna pouze u toho rozhraní nebo jeho složek, které nejsou determinovány technickou funkcí (což je, jak podotýká generální advokát, většina těchto prvků, např. kurzor, rozbalovací nabídky apod.). Soudní dvůr se tak postavil proti tendenci k hypertrofii autorskoprávní ochrany, z níž fakticky těží pouze monopol „některých společností na trhu počítačových programů“, což je brzdou tvůrčí a inovační činnosti a tedy v rozporu se samotným účelem ochrany autorských práv (srov. bod 76 stanoviska generálního advokáta).

Relativně rychle se pak Soudní dvůr vypořádal s ideou sdělování díla veřejnosti formou televizního vysílání grafického uživatelského rozhraní. Tato idea je nepřijatelná už jen proto, že televizní vysílání zpřístupňuje dílo způsobem, který vylučuje jeho skutečné užívání, tedy inter-

akci s počítačovým programem.

Jak už to bývá, rozsudek Soudního dvora řešící problém, který se objevil v České republice, vyvolal zcela jiné těžkosti ve zcela jiných zemích – v těch členských státech EU, které mají systém common law. Jak totiž vyplývá z živé debaty na blozích věnovaných právu duševního vlastnictví (např. <http://ipkitten.blogspot.com>), z rozsudku Soudního dvora vyplývá jednoznačný závěr Soudního dvora, že předmět autorského práva, který směrnici 2001/29/ES není explicitně definován, je harmonizován ve prospěch kontinentálního pojetí (předmětem autorskopravní ochrany může být jakýkoli výsledek duševní tvůrčí činnosti, který splňuje pod-

mínku originality). Tím je zásadně nabouráno dosavadní vymezení předmětu autorských práv v systému common law, který chrání pouze díla náležející do některé z osmi taxativně vymezených kategorií (mezi nimiž ovšem grafické uživatelské rozhraní není zahrnuto).

Definitivní tečku za případem učinil Nejvyšší správní soud, který rozsudkem z 2.2.2011, čj. 5 As 38/2008-288 v návaznosti na rozsudek Soudního dvora zamítl kasační stížnost BSA. Nejvyšší správní soud uvedl, že ani při zohlednění jiných způsobů užití programů, ke kterým ze strany veřejnosti může dojít (např. umožnění užívání počítače vybaveného určitými programy dalším osobám), není

splněna podmínka účelnosti kolektivní správy autorských práv k programům, neboť autoři mohou zajistit výběr poplatků za takovéto užití sami. Žádost BSA nemůže být odůvodněna ani bojem proti softwarovému pirátství.

Aleš Roztočil,
advokát

VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ: Je zákaz uvádění kontaktních čoček na trh prostřednictvím internetu v rozporu s právem Evropské unie?

V prosinci 2010 Soudní dvůr Evropské unie („Soudní dvůr“) rozhodl, že zákaz uvádění kontaktních čoček na trh prostřednictvím internetu je v rozporu s právem Evropské unie.¹ Podle Soudního dvora je možné cíle spočívajícího v zajištění ochrany zdraví uživatelů kontaktních čoček dosáhnout méně omezujícími opatřeními, než která jsou stanovena v přezkoumávané maďarské právní úpravě.

Společnost Ker-Optika uvádí na trh kontaktní čočky prostřednictvím své internetové stránky. Podle maďarského práva však mohou být kontaktní čočky uváděny na trh pouze v prodejnách o minimální ploše 18 m² nebo v prostorách oddělených od výroby. Kromě toho má být při prodeji kontaktních čoček přítomen optometrik nebo oční lékař kvalifikovaný v oblasti kontaktních čoček. Maďarské zdravot-

nické orgány proto společnosti Ker-Optika prodej kontaktních čoček přes internet zakázaly. Následující spor řeší okresní soud ve městě Baranya, který podal předběžnou otázku k Soudnímu dvoru.

Zákaz zásilkového prodeje kontaktních čoček připravuje subjekty z jiných členských států o účinný způsob uvádění těchto výrobků na trh a podstatně tak ztěžuje jejich přístup na trh dotyčného členského státu. Soudní dvůr se proto zaměřil na soulad regulace prodeje kontaktních čoček se zásadou volného pohybu zboží dle článků 34 a 36 Smlouvy o fungování Evropské unie („SFEU“) a se směrnicí 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („Směrnice o elektronickém obchodu“).

Směrnice o elektronickém obchodu se vztahuje mimo jiné na on-line prodej zboží, a to i na prodej zdravotnických prostředků, mezi které patří právě kontaktní čočky. Předmětem úpravy on-line prodeje zboží je on-line nabídka a uzavření smlouvy elektronickou cestou. Členské státy mohou dle článku 3 odst. 4 Směrnice o elektronickém obchodu omezit volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu v případě, že je takové opatření nezbytné z důvodu ochrany veřejného zdraví.

Do věcné působnosti Směrnice o elektronickém obchodu naopak nespádají podmínky doručování zboží. Pravidla týkající se podmínek dodání kontaktních čoček proto musí být posouzena z hlediska článků 34 a 36 SFEU stanovujících pravidla v oblasti volného pohybu zboží. Podle článku 34 SFEU jsou mezi členskými státy zakázána množstevní omezení dovozu,

¹ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) C-108/09 ze dne 2. prosince 2010 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Baranya Megyei Bíróság — Maďarská republika) — Ker-Optika Bt. v. ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézet.

jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem. Členské státy však mohou dle článku 36 SFEU stanovit zákaz nebo omezení dovozu odůvodněný mimo jiné ochranou zdraví a života lidí.

Výjimky ze zásady volného pohybu zboží musí podle Soudního dvora (i) být způsobilé zaručit uskutečnění sledovaného cíle a (ii) nesmí překračovat meze toho, co je nezbytné k uskutečnění tohoto cíle.

Podle vyjádření maďarské vlády je nezbytné uložit zákazníkovi povinnost přebírat kontaktní čočky ve specializovaných prodejnách, protože musí mít přístup k optikovi, který uskutečňuje nezbytná fyzická vyšetření, provádí ověření a dává zákazníkům pokyny k nošení kontaktních čoček. Podle Soudního dvora je maďarská právní úprava regulující prodej kontaktních čoček způsobilá zajistit dosažení cíle, kterým je ochrana zdraví zákazníků. Tím je splněn první ze dvou předpokladů možnosti stanovit omezení volného pohybu zboží.

Kromě schopnosti zajistit ochranu zdraví zákazníků však ještě maďarská úprava prodeje kontaktních nesmí překračovat meze toho, co je k zajištění ochrany zdraví zákazníků nezbytné. Podle Soudního dvora mohou zákazníci získat rovnocenné poradenství před koupí a dodáním kontaktních čoček v rámci jejich uvádění na trh prostřednictvím internetu. Poskytnutí služeb, kterými je odůvodněná maďarská úprava prodeje kontaktních čoček, je v zásadě nezbytné pouze při prvním dodání kontaktních čoček. Při dalším dodání kontaktních čoček zpravidla není nutné zákazníkovi takové služby poskytovat. Podle Soudního dvora lze tudíž cíle spočívajícího v zajištění ochrany zdraví uživatelů kontaktních čoček dosáhnout méně omezujícími prostředky.

Lze tedy shrnout, že právní úprava, která obsahuje zákaz prodeje kontaktních čoček prostřednictvím internetu, nemůže být považována za úměrnou cíli, kterým je ochrana zdraví spotřebitelů. Podle Soudního dvora je možné cíle spočívajícího v zajištění ochrany zdraví uživatelů kontaktních čoček dosáhnout méně omezujícími opatřeními, než která jsou stanovena v přezkoumávané maďarské právní úpravě. Směrnice o elektronickém obchodu a články 34 a 36 SFEU musí být proto vykládány tak, že brání vnitrostátní právní úpravě, která dovoluje uvádění kontaktních čoček na trh pouze v prodejnách specializujících se na zdravotnické potřeby. Popsané rozhodnutí Soudního dvora tak upřesňuje zažité pravidlo, že členské státy mohou omezit volný pohyb zboží z důvodu ochrany zdraví zákazníků, přijaté omezení však musí proporcionálně odpovídat cíli spočívajícímu v ochraně zdraví zákazníků.

V České republice byl dříve prodej kontaktních čoček regulován podobným způsobem jako v Maďarsku. Až do roku 2005 byla platná a účinná vyhláška Ministerstva zdravotnictví², podle níž nesměly být kontaktní čočky prodávány prostřednictvím sítě internet a zásilkovou službou. V současné době je však prodej zdravotnického materiálu v zásadě regulován prostřednictvím kvalifikačních předpokladů, které jsou stanoveny pro prodejce zdravotnického materiálu.³ Ty spočívají například v povinnosti získat proškolení od výrobce zdravotnického materiálu. Analyzované rozhodnutí Soudního dvora by se proto nemělo dotknout prodeje zdravotnického materiálu v České republice. Nelze však vyloučit možnost, že se zákonodárce v budoucnu dostane do rozporu s evropskými pravidly obchodu upřesněnými v tomto rozhodnutí Soudního dvora, a to v oblasti prodeje zdravotnického materiálu či jiných komodit po internetu. Rozhodnutí Soudního dvora

ve věci Ker-Optika může být v takovém případě prostředkem ochrany před regulací prodeje dotčených komodit omezující volný pohyb zboží.

Štěpán Štarha,
koncipient

² Blíže viz § 2 vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 350/2000 Sb., kterou reguluje prodej zdravotnických prostředků.

³ Blíže viz zákon č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích a o změně některých souvisejících zákonů.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD:

Po zrušení rozhodnutí krajským soudem je ÚOHS povinen znovu rozhodnout i tehdy, je-li vedeno řízení u NSS

V prosinci 2010 Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) zamítl svým rozsudkem¹ kasační stížnost podanou Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „ÚOHS“). NSS tak dal konečnou odpověď na otázku, zda je ÚOHS vázán právním názorem vysloveným Krajským soudem v Brně i v případě, kdy je tento rozsudek napaden kasační stížností ÚOHS a může být tedy ke stížnosti změněn NSS.

V roce 2003 ÚOHS vydal správní rozhodnutí², kterým bylo určeno, že některá ujednání obsažená ve smlouvě o propojení uzavřené mezi společností Český Mobil a společností Eurotel Praha podléhají zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 ZOHS³. Krajský soud v Brně však v roce 2009 toto rozhodnutí zrušil.⁴ ÚOHS proti rozsudku krajského soudu podal kasační stížnost a zdržel se dalších úkonů ve správním řízení. Společnost Telefónica, jako právní nástupce jednoho z účastníků, tento postup napadla žalobou proti nečinnosti správního orgánu podle § 79 s.ř.s.⁵, a domáhala se, aby ÚOHS byla uložena povinnost vydat rozhodnutí. Úřad pak v řízení před krajským soudem i NSS svůj postup obhajoval jednak potřebou provést další dokazování a právní analýzy, jednak složitou procesní situací, která by nastala, pokud by NSS zrušil rozhodnutí krajského soudu, avšak ÚOHS by v mezidobí rozhodl v souladu s (nyní již zrušeným) rozsudkem krajského soudu. Hrozila by totiž podle jeho názoru těžko řešitelná paralelní existence dvou

rozhodnutí ve stejné věci: jednoho, kterým se dohoda prohlašuje za protiprávní, druhého, kterým se rozpor se zákonem neshledává.

NSS k dané problematice předně poukázal na § 54 odst. 5 s.ř.s., podle kterého rozsudek krajského soudu nabývá právní moci doručením účastníkům. Podle § 54 odst. 6 s.ř.s. je pak výrok pravomocného rozsudku krajského soudu závazný pro všechny účastníky soudního řízení i pro orgány veřejné moci. Okamžikem nabytí své právní moci se tak zrušující rozsudek Krajského soudu v Brně stal nezměnitelným a závazným, tj. předmětná věc byla posouzena konečně a závazně. V této věci tak nebylo potřebné provádět další dokazování a nečinnost správního orgánu proto neospravedlňuje ani zpracování další právní analýzy, jež byla vzhledem ke zrušujícímu rozsudku nadbytečná.

Podle NSS právní řád sice připouští možnost zrušení pravomocného rozhodnutí krajského soudu, k takovému průlomu může však dojít pouze výjimečně cestou mimořádných opravných prostředků, mezi něž kasační stížnost patří. Současně NSS zdůraznil, že podání mimořádných opravných prostředků ve správním soudnictví není bez dalšího spojeno s odkladným účinkem. NSS dále poukázal na dřívější vyjádření svého rozšířeného senátu⁶, podle něhož podání kasační stížnosti nemůže bránit správnímu

orgánu v pokračování ve správním řízení, neboť „není úkonem ..., jež by odůvodnil neprovádění řádných procesních úkonů či bránil vydání nového rozhodnutí správním orgánem v mezích právního názoru vysloveného v kasačním rozhodnutí krajského soudu. Tak jako účastník správního řízení nemůže podáním kasační stížnosti vyloučit účinky právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, nemůže tak učinit ani správní orgán svou kasační stížností směřující proti rozsudku zrušujícímu.“

NSS se vyjádřil rovněž k situaci, která by mohla nastat, pokud by NSS na základě kasační stížnosti podané ÚOHS zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně, jímž byla zrušena předchozí rozhodnutí ÚOHS ve věci. Podle NSS však ani riziko, že k tomu dojde, nemá vliv na závaznost zrušujícího rozsudku krajského soudu pro ÚOHS a jeho povinnost vyřídit věc bez zbytečných průtahů.

V případě, že by skutečně došlo k situaci, kdy si budou konkurovat dvě pravomocná správní rozhodnutí, je podle NSS úkolem ÚOHS se s nastalou procesní situací zákonným způsobem vypořádat. Podle názoru NSS by mohlo přicházet v úvahu např. zahájení přezkumného řízení. Předpokladem využití tohoto mimořádného opravného prostředku je nicméně splnění zákonem stanovených podmínek, kterými jsou zejména přípustnost přezkumného řízení a zachování lhůt. Dále je třeba v rám-

¹ Srov. rozsudek NSS č.j. 5 Ans 10/2010-153 ze dne 9. 12. 2010, http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2010/0010_5Ans_100_20101216010536_prevedeno.pdf.

² Rozhodnutí ÚOHS č.j. S 20/02-859/02-VOI ze dne 29. 3. 2002, a rozhodnutí předsedy ÚOHS č.j. R 18/2002 ze dne 7. 8. 2003.

³ Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Rozsudek Krajského soudu v Brně č.j. 62 Ca 35/2007-153 ze dne 21. 7. 2009.

⁵ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Srov. usnesení NSS č.j. 2 Ans 2/2006-49 ze dne 24. 4. 2007 publikované pod č. 1225/2007 Sb. NSS.

ci přezkumného řízení vzít v úvahu skutečnost, že správní rozhodnutí nelze zrušit, pokud by újma, která by jeho zrušením nebo změnou vznikla některému účastníkovi, který nabyl práva z rozhodnutí v dobré víře, byla ve zjevném nepoměru k újmě, která vznikla jinému účastníkovi nebo veřejnému zájmu.

Tento rozsudek NSS má význam výrazně překračující rámec konkrétní kauzy. Řeší totiž právní důsledky složité procesní situace, k níž dochází v rozhodovací praxi ÚOHS relativně často, totiž že jeho rozhodnutí jsou rušena krajským soudem, přičemž posléze může být roz-

sudek krajského soudu zrušen ze strany NSS. ÚOHS tak na základě právního názoru NSS nebude moci nadále odkládat své nové rozhodnutí, respektující právní názor krajského soudu, ani když bude probíhat paralelně řízení před NSS, ve kterém může být rozsudek krajského soudu zrušen. Pokud se tak stane, mohou se strany bránit zrušení osvobozujícího rozhodnutí jednak argumentem, že již uplynuly lhůty pro použití mimořádného opravného prostředku, jednak tvrzením, že by se zrušením osvobozujícího rozhodnutí došlo na jejich straně k podstatné újmě, která je v nepoměru k újmě vzniklé veřejnému zájmu.

Lenka Gachová,
seniorní právník

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA: Informace poskytnuté v rámci „leniency“ žádosti nesmí být zpřístupněny třetím osobám, které se žalobou domáhají náhrady škody

V prosinci 2010 vydal Generální advokát Soudního dvora Mazák¹ stanovisko k případu Pfleiderer², v rámci kterého se zabýval otázkou, zda informace a podklady, které byly soutěžnímu úřadu dobrovolně sděleny členem kartelu v rámci jeho žádosti o leniency, mohou být zpřístupněny třetí osobě, která byla existencí kartelu poškozena a která připravuje občanskoprávní žalobu na náhradu utrpěné škody. Po pečlivé analýze dospěl k závěru, že informace, jež tvoří základ leniency žádosti, soutěžní úřad zpřístupnit nesmí.

Leniency programy (tzv. programy shovívavosti) jsou institutem aplikovaným Evropskou komisí i jednotlivými národními soutěžními úřady. Jako nástroj k odhalování kartelových dohod jsou zavedeny ve většině členských států EU (včetně

ČR). Žadatelům – soutěžitelům, jimž by za normálních okolností v případě prokázání účasti na kartelu hrozila plná sankce za porušení soutěžního práva – poskytují výměnou za informace a důkazy o existenci kartelu částečnou nebo úplnou imunitu. Leniency programy tak přispívají k odhalení závažných kartelových dohod, které by jinak mohly zůstat nezjištěny a nepotrestány.

V předmětné věci se jednalo o případ odhaleného kartelu výrobců tzv. dekoračního papíru.³ Za uzavírání dohod o cenách a omezení výroby uložil německý soutěžní úřad (Bundeskartellamt) třem největším evropským výrobcům a pěti osobně odpovědným fyzickým osobám pokutu v celkové výši 62 mil Eur. K úspěšnému odhalení a potrestání kartelu přitom přispěl rovněž leniency program Bundeskartel-

lamtu. Společnost Pfleiderer patří mezi největší výrobce produktů založených na využití dekoračního papíru a v návaznosti na prokázanou existenci kartelu se jako významný odběratel rozhodla požadovat po jeho členech náhradu způsobené škody. K přípravě žaloby přitom zamýšlela využít i informace a doklady, které byly předmětem leniency žádosti jednoho z členů kartelu, a proto požádala Bundeskartellamt o jejich zpřístupnění. Bundeskartellamt však tuto žádost odmítl, a Pfleiderer se proto rozhodla zpřístupnění požadovaných informací dovolat soudní cestou. Obvodní soud v Bonnu se pak rozhodl předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

Předmětem otázky bylo, zda příslušná pravidla evropského práva vylučují, aby bylo osobám poškozeným kartelem

¹ Generální advokáti představují zvláštní institut zřízený při Soudním dvoře EU. Vydávají odborná právní stanoviska k projednávaným případům, která slouží jako bezprostřední podklad pro vlastní rozhodnutí soudu ve věci, přičemž v naprosté většině případů Soudní dvůr závěry plně respektuje Generálního advokáta. Stanovisko Generálního advokáta je tak jakousi předzvěstí toho, jak Soudní dvůr v dané věci velmi pravděpodobně rozhodne. Jeho názor je nadto i obecně respektován v rámci rozhodovací praxe soutěžních úřadů.

² Příklad vedený Soudním dvorem pod C-360/09 Pfleiderer AG v Bundeskartellamt.

³ Jedná se o speciální papír používaný pro povrchovou úpravu dřevěných kompozitových materiálů.

umožněno nahlédnutí do žádostí o leniency a do informací a dokumentů, které žadatel o leniency v této souvislosti dobrovolně předložil, v situaci, kdy orgán pro hospodářskou soutěž tyto informace a dokumenty získal na základě vnitrostátního leniency programu a žadatel hodlá uplatnit soudní cestou občanskoprávní nároky plynoucí mu vůči členům kartelu na základě porušení soutěžních pravidel.

Generální advokát nejprve zdůraznil, že k odepření možnosti nahlédnutí do podkladů, které by mohly být použity jako důkazní prostředek při vymáhání náhrady škody, musí existovat vážné legitimní důvody veřejného nebo soukromého zájmu. V opačném případě by takový postoj soutěžního úřadu mohl znamenat faktický zásah a omezení základního práva poškozeného na účinné prostředky nápravy, které mu garantuje čl. 101 SFEU a čl. 47 ve spojení s čl. 51 Charty základních práv EU, resp. čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Jak však dále uvedl, poskytnutí všech informací a podkladů předložených žadatelem o leniency by nicméně mohlo vážně ohrozit atraktivnost, a tedy účinnost celého leniency programu. I když by případný žadatel mohl (v rámci řízení u soutěžního úřadu) stále dosáhnout osvobození od pokuty nebo její výrazné snížení, mohl by mít pocit, že takovou výhodu převáží zvýšené riziko jeho odpovědnosti za škodu. V rámci občanskoprávního řízení by se totiž v důsledku svých prohlášení (součástí leniency žádosti je i plné přiznání viny) mohl dostat do horší důkazní pozice, než ostatní členové kartelu, kteří taková prohlášení neučinili. Podle Generálního advokáta je přitom při vymáhání soutěžního práva v současnosti mnohem významnější role Evropské komise a národních soutěžních orgánů než soukromých žalob na náhradu

škody. Úloha těchto žalob je podle Generálního advokáta v evropském kontextu tak malá, že lze váhat, zda použití výrazu „private enforcement“ je vůbec adekvátní. Na druhou stranu rozhodnutí soutěžních úřadů o existenci kartelu může významně usnadnit pozici poškozeného domáhajícího se následně náhrady škody. I proto je zde namísto dát přednost zájmu na ochraně žadatele o leniency.

Podle názoru Generálního advokáta by proto nemělo dojít ke zpřístupnění dobrovolných prohlášení učiněných žadatelem v průběhu leniency procedury, v rámci kterých fakticky přiznává a popisuje soutěžnímu orgánu svoji účast na porušení soutěžních pravidel. Na druhou stranu by však nemělo být bráněno v přístupu k již dříve existujícím dokumentům, byť je žadatel předložil v průběhu leniency procedury, pokud tyto dokumenty mohou zlepšit důkazní pozici poškozeného. Tyto dokumenty totiž existovaly nezávisle na této proceduře a teoreticky mohly být soutěžním úřadem odhaleny jiným způsobem.

Uvedený závěr Generálního advokáta je významný i pro aplikaci českého soutěžního práva, neboť Úřad pro ochranu hospodářské soutěže rovněž aplikuje vlastní leniency program. Lze tak předpokládat, že v případě podobné situace bude přihlížet k výše uvedeným závěrům, a to zejména tehdy, bude-li tento právní názor, jak je všeobecně očekáváno, přijat i Soudním dvorem v konečném rozhodnutí. V takovém případě se opětovně může zvýšit atraktivita leniency programů pro účastníky kartelu, která byla v poslední době poněkud ohrožena nejistotou ohledně dalšího vývoje soukromoprávního vymáhání soutěžního práva a rozsahu nástrojů, které budou poškozeným pro tento účel k dispozici. Z globálnějšího

hlediska pak lze komentované stanovisko chápat jako uznání primární role veřejnoprávního prosazování soutěžního práva ze strany soutěžních úřadů v kontextu evropské právní kultury.

Ivo Šimeček,
advokát

TRIBUNÁL EU: Odpovědnost za zachování neporušené pečeti v průběhu místního šetření je objektivní

V prosinci 2010 Tribunál EU potvrdil pokutu uloženou Evropskou komisí společnosti E.ON za porušení pečeti během místního šetření v roce 2006.¹

Evropská komise, stejně jako většina dalších soutěžních úřadů, včetně českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, je oprávněna během místního šetření pečeti místnosti či skříně, pokud je to nezbytné pro průběh šetření (zejména proto, aby bylo zabráněno manipulaci s důkazy v době, kdy nejsou inspektoři na místě).

V roce 2006 provedla Evropská komise místní šetření ve společnosti E.ON. Jelikož Evropská komise nebyla schopna dokončit místní šetření během jediného dne, umístila dokumenty, které vybrala za účelem jejich detailního prověření, do jedné místnosti v obchodních prostorách společnosti E.ON a tuto místnost uzamkla a zapečetila. Klíč od této místnosti sice převzali inspektoři Evropské komise, nicméně později se ukázalo, že k dané místnosti existuje cca 20 dalších klíčů. Následujícího dne inspektoři zjistili, že jedna z pečeti umístěných na dveřích do dané místnosti byla porušena. Za porušení této pečeti uložila Komise společnosti E.ON pokutu v celkové výši 38 milionů Eur.²

Společnost E.ON podala proti tomuto sankčnímu rozhodnutí žalobu k Tribunálu EU. Namítala mimo jiné stáří pečeti, špatné zacházení s pečeti, vysokou úroveň vlhkosti, vibrace dveří, použití agresivních čistících prostředků a absenci fotografického záznamu pečeti

před otevřením dveří. Zejména pak E.ON namítala, že k porušení předmětné pečeti došlo z nedbalosti. Tribunál však ve svém rozsudku odmítl všechny námitky a sankční rozhodnutí potvrdil. Podle Tribunálu nebyla Evropská komise povinna prokazovat, jakým způsobem byla pečeť porušena nebo zda bylo zároveň manipulováno s důkazy, které byly v zapečetěné místnosti umístěny. Evropská komise byla proto oprávněna deklarovat, že k porušení pečeti došlo přinejmenším z nedbalosti, a že společnost E.ON byla povinna učinit všechna nezbytná opatření proto, aby k porušení pečeti nedošlo.

Dále Tribunál uvedl, že uložená pokuta, jež dosahovala 0,14 % obrátu společnosti E.ON, byla proporční k velikosti společnosti a závažnosti procesního porušení, a současně zajistí dostatečný odstrašující účinek, aby k obdobnému jednání opakovaně nedošlo.

Tímto rozsudkem tedy bylo potvrzeno, že odpovědnost šetřených společností za zachování neporušených pečeti je téměř objektivní; soutěžní úřad nemusí prokazovat úmyslné ani nedbalostní porušení pečeti. Je tedy na místě, aby šetřené společnosti provedly veškerá rozumná opatření k tomu, aby nedošlo k porušení pečeti z nedbalosti či pouhou náhodou; to pak platí i pro případ společností vystavených místnímu šetření vedeného podle českých právních předpisů ze strany ÚOHS.

Lenka Gachová,
seniorní právník

¹ Srov. rozsudek Tribunálu č. T-141/08 ze dne 15. 12. 2010 ve věci E.ON; <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=EN&Submit=rechercher&numaff=T-141/08>.

² Srov. rozhodnutí Komise č. 39326 ze dne 30. 1. 2008 ve věci E.ON; http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39326/39326_1774_1.pdf.

AKTUALITY ZE SVĚTA SOUTĚŽNÍHO PRÁVA

Evropská komise vyšetřuje Google (30. 11. 2010)

Komise zahájila šetření společnosti Google,¹ ve kterém zkoumá, zda společnost nezneužila své dominantní postavení na trhu internetového vyhledávání úmyslným umístováním výsledků vyhledávání některých společností na horších pozicích, než by jinak odpovídalo výsledkům vyhledávání. Tímto jednáním mohla společnost Google omezit webový provoz a relevanci odkazů. Konkrétně se má Evropská komise zaměřit na to, zda společnost Google:

- ovlivňovala pořadí zobrazení neplacených služeb a upřednostňovala své vlastní,
- snižovala skóre kvality konkurenčních reklamních stránek, které ovlivňuje inzerování a cenu za inzeráty,
- kladla požadavky výlučnosti vůči svým reklamním partnerům a omezila některé konkurenční reklamy na svých internetových stránkách, a
- omezila přenositelnost dat.

Společnost Google se k šetření Komise prozatím vyjádřila v tom smyslu, že díky své velikosti chápe zájem ze strany soutěžních regulátorů, a že bude s Komisí spolupracovat.

Potvrzeno Soudním dvorem: Soutěžní úřad se může účastnit řízení proti jeho rozhodnutí (7. 12. 2010)

Soudní dvůr rozhodl ve věci VEBIC² a potvrdil, že článek 35 Nařízení č. 1/2003³ nebrání vnitrostátnímu soutěžnímu orgánu účastnit se jakožto žalovaný soudního řízení vedeného proti rozhodnutí, jež tento orgán vydal. Vnitrostátním orgánům podle Soudního dvora přísluší zhodnotit nezbytnost a užitečnost své účasti s ohledem na účinné uplatňování práva hospodářské soutěže EU. Nicméně systematická nepřítomnost vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž na takových soudních řízeních ohrožuje efektivitu prosazování čl. 101 a 102 SFEU.

Komise pokutovala výrobce LCD obrazovky (8. 12. 2010)

Evropská komise pokutovala šest výrobců LCD panelů celkovou pokutou ve výši bezmála 649 milionů Eur za kartel, který trval déle než 4 roky. Pokutované společnosti se měly domlouvat na cenách a obchodních podmínkách, vyměňovaly si informace o plánovaných aktivitách, čímž způsobily újmu spotřebitelům. Jednomu z účastníků kartelu, společnosti Samsung, která jako první poskytla Evropské komisi informace o kartelu, nebyla uložena žádná pokuta díky aplikaci leniency programu. Všechny společnosti mají sídlo mimo EU a toto rozhodnutí je tak podle Evropské komise připomenutím, že komunitární soutěžní pravidla musí dodržovat i mimoevropští soutěžitelé, kteří vstupují na trh EU.

Česká republika zaplatí ČSOB 66 mil. Eur (13. 1. 2011)

Mezinárodní obchodní komora přisoudila společnosti ČSOB 66 mil. Eur v rozhodčím řízení týkajícím se přidělování státní podpory na záchranu bank. Společnost ČSOB nabyla českou banku IPB, která byla na pokraji bankrotu, a stát poskytl záruky pro zajištění prodeje. Následně Česká republika uvedla, že přidělení podpory by porušovalo zákony o státní podpoře a tvrdila, že požadavky ze strany ČSOB jsou vyšší než původně odsouhlasená výše výpomoci. Tribunál však dal za pravdu společnosti ČSOB, přičemž uvedl, že vyplacení záruky nebude porušovat národní ani evropské právo o státní podpoře. Uvedený spor byl vůbec první mezinárodní arbitráží, která řešila neplatnost bankovní výpomoci z pohledu práva státní podpory.

Soud nařídil českému soutěžnímu úřadu ukončit předběžné šetření (13. 1. 2011)

Krajský soud v Brně rozhodl, že pokud předběžné šetření vedené ÚOHS trvá nepřiměřeně dlouho, ÚOHS musí buď zahájit formální správní řízení nebo ukončit předběžné šetření. Současně však soud nezpochybnil právo ÚOHS provádět předběžná šetření ani nestanovil jeho maximální délku.⁴

¹ V podrobnostech srov. tisková zpráva Evropské Komise č. IP/10/1624 ze dne 30. 11. 2010, dostupná na: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1624&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> nebo na: <http://www.globalcompetitionreview.com/news/article/29389/dg-comp-takes-google/>.

² Srov. rozsudek Soudního dvora č. C-439/08 ze dne 7. 12. 2010, ve věci VEBIC [2010]; uveřejněno v ÚV C 313, 6. 12. 2010, s. 19; <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=EN&Submit=Submit&numaff=C-439/08>.

³ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. 12. 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy (nyní čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování Evropské unie), dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:02:32003R0001:CS:PDF>

⁴ V podrobnostech srov. Competition Flash č. 1/2011, dostupný na http://www.havelholasek.cz/images/stories/publikace/competition_flash_2011_01.pdf

Evropská komise zakázala spojení řeckých leteckých dopravců (26. 1. 2011)

Evropská komise zakázala spojení Aegean Airlines a Olympic Air, protože by, podle jejího názoru, vedlo ke vzniku kvazi-monopolu na řeckém trhu letecké dopravy a k navýšení cen pro zákazníky, konkrétně na linkách mezi Aténami a Soluní a mezi Aténami a osmi dalšími ostrovními letišti. Oba dopravci by ovládali více než 90 % trhu. Závazky navržené spojovacími se podniky se podle soutěžního úřadu ukázaly být nedostatečné k zajištění toho, že transakce nepovede k újmě konečných spotřebitelů. Vedle toho hrozilo i omezení vstupu na trh nových soutěžitelů, protože by podle Evropské komise bylo nepravděpodobné, že by některý soutěžitel chtěl nově vzniklému subjektu konkurovat. Z jedenácti fúzí v tomto sektoru, které Evropská komise dosud posuzovala, je tato druhá, která nebyla povolena (první byla akvizice Aer Lingus ze strany společnosti Ryanair v roce 2007).⁵

ÚOHS: Pokuty pro výrobce outdoorového vybavení byly potvrzeny (3. 2. 2011)

Předseda ÚOHS potvrdil pokuty dvěma soutěžitelům působícím na trhu outdoorového vybavení. Oba soutěžitelé uzavírali zakázané dohody o určování cen pro další prodej. Jedna z pokutovaných společností založila svou cenovou politiku na ústních dohodách o povinném dodržování tzv. doporučených cen, které dále konkretizovala ceníkem rozesílaným formou e-

mailu. Druhý sankcionovaný soutěžitel odeslal svým odběratelům e-mail obsahující písemný návrh dohody o určování cen pro další prodej zboží, jež byl z jejich strany následně akceptován. V obou uvedených případech ÚOHS při místních šetřeních zajistil důkazy o tom, že dodržování prodejních cen bylo ze strany pokutovaných soutěžitelů kontrolováno a pod hrozbou přerušování dodávek zboží či jiných sankcí jejich plnění i vymáháno.⁶

Případ TeliaSonera: Jak prokázat margin squeeze podle Soudního dvora?

Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce ve věci TeliaSonera provedl výklad kritérií aplikace čl. 102 SFEU na skutkovou podstatu zneužití dominantního postavení formou margin squeeze neboli stlačování marží.⁷ Podle Soudního dvora je při posuzování margin squeeze třeba zejména zohlednit ceny a náklady šetřeného podniku na maloobchodním trhu služeb. Pouze za předpokladu, že s ohledem na okolnosti daného případu není možné vycházet z cen a nákladů šetřeného podniku, lze zkoumat ceny a náklady ostatních podniků působících na daném trhu. Při šetření margin squeeze je podle Soudního dvora třeba prokázat, že posuzované jednání má s ohledem na nepostradatelnost výrobku dodávaného na velkoobchodním trhu pro působení na trhu maloobchodním, přinejmenším potenciální protisoutěžní účinek na maloobchodní trh. Soudní dvůr naopak zdůraznil, že z hlediska možnosti prokázání zneužití dominantního postavení formou margin squeeze nejsou relevantní některé jiné

skutečnosti, jako např. i) neexistence právní povinnosti dominantního podniku k dodávkám vstupních produktů na velkoobchodní trh, ii) stupeň dominantního postavení, iii) okolnost, že šetřený podnik nezaujímá dominantní postavení rovněž na maloobchodním trhu, iv) nemožnost dominantního podniku nahradit přímé ztráty apod.

ÚOHS pokutoval výrobce pracích prostředků (21. 2. 2011)

ÚOHS pokutoval cenový kartel výrobců pracích prášků, který tito uzavřeli a plnili v letech 2000 až 2004, a to nejen v oblasti cen pracích prášků, ale i aviváží a prostředků na mytí nádobí. Správním řízením zahájil ÚOHS současně s Evropskou komisí před třemi lety neohlášeným místním šetřením. Předmětný kartel byl odhalen na základě leniency žádosti společnosti Henkel. ÚOHS již dříve ve svém vyjádření uvedl, že v tomto případě bylo vůbec poprvé v kartelovém řízení využito tzv. procedury narovnání.

Mediální agentury byly ÚOHS pokutovány za kartel (21. 2. 2011)

Podle veřejně dostupných informací ÚOHS pokutoval mediální agentury OMD Czech a MÉDEA za uzavření a plnění kartelu o rozdělení trhu. Vedle dohody o rozdělení trhu se ÚOHS v předmětném správním řízení zabýval rovněž dohodou o společném postupu při nákupu prostoru v médiích. Toto prvostupňové rozhodnutí dosud nenabývalo právní moci.⁸

⁵ Srov. tisková zpráva Evropské Komise IP/11/68, ze dne 26. 1. 2011:

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/68&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁶ Srov. tiskovou zprávu ÚOHS ze dne 3. 2. 2011:

<http://www.compet.cz/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/pokuty-pro-vyrobce-outdooroveho-vybaveni-byly-potvrzeny/>.

⁷ Srov. rozhodnutí Soudního dvora č. C-52/09 ze dne 17. 2. 2011 ve věci předběžné otázky TeliaSonera; <http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=cs&alljur=alljur&jurcdj=jurcdj&jurtpi=jurtpi&jurtfp=jurtfp&numaff=C-52/09&nomusuel=&docnodecision=docnodecision&allcommjo=allcommjo&affint=affint&affclose=affclose&alldocrec=allldocrec&docor=docor&docav=docav&docsom=docsom&docinf=docinf&alldocnorec=allldocnorec&docnoor=docnoor&docppoag=docppoag&radtypeord=on&newform=newform&docj=docj&docop=docop&docnoj=docnoj&typeord=ALL&domaine=&mots=&resmax=100&Submit=Rechercher>.

⁸ Srov. např. <http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/zpravy/medialni-agentury-omd-czech-a-a-medea-dostaly-pokutu-za-kartel/599301>.

STRUČNĚ Z EU

Evropská komise v prvním čtvrtletí vyhlásila několik veřejných konzultací, z nichž nejdůležitější zde shrnujeme. Konzultace slouží Komisi jako zpětná vazba odborné i laické veřejnosti. Příspěvky k navrhovaným změnám, ani úvahy, na kterých se konzultace zakládají, Komisi nezavazují. Vzhledem k obtížnosti ovlivnění návrhu závazného právního předpisu je však účast na konzultaci možností jak s minimálními náklady ovlivnit argumenty strategickou diskuzi předcházející zpracování legislativního návrhu.

Konzultace Evropské komise k evropskému trhu veřejných zakázek

Až téměř 17% HDP Evropské unie tvoří veřejné zakázky. To je jeden z důvodů, který Komise uvádí v souvislosti s potřebou zefektivnění jejich zadávání a zvýšení míry transparentnosti zadávacího procesu jakožto nástroje k oživení ekonomiky Evropské unie zasažené finanční krizí. Vyhlášená konzultace má nalézt cesty ke zjednodušení procesu zadávání veřejných zakázek jak pro zadavatele, tak pro dodavatele, a to včetně těch menších, kteří v současné době na evropské veřejné zakázky dosahují jen velmi obtížně.

Zelená kniha Komise shrnuje klíčové oblasti, na které by se měla reforma veřejného zadávání zaměřit. Jedná se především o otázky zjednodušení procesu zadávání veřejných zakázek na lokální úrovni, aniž by docházelo k diskriminaci uchazečů či snižování nezbytné míry transparentnosti. Dále například o snížení

byrokracie, boj proti korupci a střetu zájmů a účinnou ochranu hospodářské soutěže. Reforma by zároveň měla být v souladu s obecnými cíly definovanými v Evropské strategii 2020, tedy především podporou inovací, ochranou životního prostředí, bojem proti změně klimatu a sociálnímu vyloučení. Celé znění dokumentů¹ je k dispozici na stránkách Komise, stejně jako další informace² k probíhající konzultaci.

Konzultace probíhají v termínu do 18. 4. 2011 a příspěvky je možné zasílat e-mailem na adresu: MARKT-CONSULT-PP-REFORM@ec.europa.eu.

Konzultace Evropské komise ke společnému postupu ve věcech hromadných žalob

Účelem konzultace je především vymezit společné zásady pro postup v oblasti hromadných žalob a možnost jejich začlenění do jednotlivých právních řádů členských států Evropské unie. Komise se dále snaží identifikovat oblasti, ve kterých by různé formy hromadných žalob mohly pomoci ke zlepšení prosazování právních předpisů Evropské unie a k zajištění vyšší míry ochrany poškozených. Výsledkem konzultace by pak měl být souhrn zásad, kterými by se měly řídit veškeré iniciativy pro kolektivní domáhání se práv v právních předpisech Evropské unie.

V pracovním dokumentu³, který Komise ke konzultaci vypracovala, definovala 34 klíčových otázek k dané problema-

tice, které se týkají jak přímo podoby a závaznosti legislativních opatření na evropské úrovni, tak například otázek případného financování a poskytování informací o využití těchto institutů. Konzultační dokument a další informace jsou dostupné na stránkách Komise.⁴

Konzultace probíhají v termínu do 30. 4. 2011 a příspěvky je možné zasílat e-mailem na adresu: EC-collective-redress@ec.europa.eu.

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2011/public_procurement/20110127_COM_en.pdf

² http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/modernising_rules/consultations/index_en.htm

³ http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0054/ConsultationpaperCollectiveredress4February2011.pdf

⁴ http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/news_consulting_0054_en.htm

EU LEGAL NEWS

BŘEZEN 2011

(nejen) v oblasti soutěže a regulace

Advokátní kancelář HAVEL, HOLÁSEK & PARTNERS se sídlem v Praze a s pobočkami v Brně, Ostravě a Bratislavě je s téměř 120 právníky, několika desítkami studentů právnických fakult a celkem více než 300 spolupracovníky největší česko-slovenskou právníkovou firmou. Kancelář v současné době poskytuje služby zhruba 500 klientům, z toho více než 30 společnostem patřícím do Czech TOP 100 a cca 70 společnostem patřícím do Fortune 500. Kancelář se v letech 2009 a 2010 v oficiální české soutěži Právnícká firma roku umístila mezi třemi nejúspěšnějšími právníckými firmami v České republice; podle počtu titulů dokonce na prvním místě. Agentura DealWatch ve své studii pro rok 2009 zařadila advokátní kancelář Havel, Holásek & Partners na první místo podle počtu realizovaných transakcí v oblasti fúzí a akvizic nejen v České republice, ale i na Slovensku a dále i v rámci celé střední a východní Evropy. Kancelář dále získala ocenění ILO Client Choice Awards 2010 udělované mezinárodní ratingovou agenturou International Law Office (ILO), čímž se stala klienty nejlépe hodnocenou právníkovou firmou v České republice. Právníci kanceláře jsou pravidelně uváděni mezi vedoucími či doporučenými specialisty renomovanými mezinárodními ratingovými publikacemi jako jsou PLC Cross-border, European Legal 500, Chambers Global Guide, European Legal Experts, Global Law Experts a IFLR 1000; tyto publikace uvádějí kancelář jako jednu z nejlepších právních firem pro transakce realizované v České republice v oblasti fúzí a akvizic, obchodního práva a práva obchodních společností, bankovního a finančního práva, práva kapitálových trhů, konkurzu a vyrovnání, stavebního práva, práva nemovitostí, pracovního práva a řešení sporů. Kancelář je členem prestižní mezinárodní sítě právnických firem State Capital Group, která sdružuje 140 advokátních kancelářích s více než 10 000 právníky po celém světě.

Člen prestižní mezinárodní sítě právnických firem
State Capital Group

Týn 1049/3,
110 00 Praha 1
Česká republika
Tel.: +420 224 895 950
Fax: +420 224 895 980

Zámecká 20
702 00 Ostrava
Česká republika
Tel.: +420 596 110 300
Fax: +420 596 110 420

Hilleho 1843/6
602 00 Brno
Česká republika
Tel.: +420 545 423 420
Fax: +420 545 423 421

Apollo Business Center II, blok H
Mlynské Nivy 49
821 09 Bratislava
Slovenská republika
Tel.: +421 232 113 900
Fax: +421 232 113 901

www.havelholasek.cz

V případě Vašeho zájmu o bližší informace, kontaktujte prosím přímo Roberta Nešpúrka (robert.nespurek@havelholasek.cz), Jaroslava Šuchmana (jaroslav.suchman@havelholasek.cz) nebo Lenku Gachovou (lenka.gachova@havelholasek.cz).

Evropské právní aktuality připravuje advokátní kancelář Havel, Holásek & Partners zpravidla čtvrtletně nebo podle aktuální situace. Evropské právní aktuality přináší aktuální informace z oblasti práva EU a české legislativy mající k právu EU bezprostřední vztah, které mohou být zajímavé pro české i zahraniční subjekty podnikající v České republice. Účelem tohoto dokumentu a informací v něm obsažených je informovat obecně o vybraných významných legislativních změnách a vývoji judikatury, nikoliv podat jejich vyčerpávající právní rozbor. Přestože přípravě tohoto dokumentu byla věnována maximální pozornost a péče, advokátní kancelář Havel, Holásek & Partners doporučuje si před přijetím jakýchkoliv rozhodnutí na základě informací v tomto dokumentu vyžádat detailnější právní konzultaci.